

Egy ezrelék

„Szereti Ön Bartókot?” — kérdezi a magnókazetta felirata, mire én bólintok, kapcsolok, s felcsendülnek a zene akkordjai: muu-muuu, szrrnyiknyiknyik; muuúú... Hiába, ez a Bartók mégis csak zseni, mondom.

Lehunyorom a szemem, hadd higgye a szomszéd, ha be nyit, hogy átszellemülten élvezem.

„Muuú, muuuú, nyikknyikknyikknyikk, zzzz, zzzz, muuú, prr, szrrtyúú, szrrtyúú, klatty-klatty.

No, kérem, ezt tessék megfigyelni, „úgynevezett” zeneszerző úr! Beethoven-hegedüverseny! Ez muzsika. Rajta: klattyklatty, muuú, szrrtyúú, szrrtyú... *

Oh, pardon. Lehetetlen, hogy ekkora stílusbeli hasonlóság legyen kettejük zenéje között!

Jó kis magnó ez, csak egy apró hibája van. Garanciális készülék, díjtalanul meggyógyítják. Úgy is lett. Doktor bácsi két nap után azt mondta, ááá, kicsit megpaskolta a poklikáját, engem megdicsért, milyen jó készülékem van, örülhetek neki, mert stb...

Olvadozva, majdnem büszkén (mintha végre is én csináltam volna üres órámban AKAI-AJ 350-et) hazacipelem.

Kapcsolok. Allegro barba-ro, hurra! Mintha nem is egy fekete doboz, hanem a Zeneakadémia Bösendorferé állna a szobámban. Kocsis Zoltánostul. Eljön a magnódoktor, éljen a Gelklatty, klattyklatty... muuúú, szrrtyúú, szrrtyú... *

Szép magnó, jó magnó, csupán egy egészen jelentéktelen apróság... De mit eszem én ezen magam, igazán nem úgy, veszem a készüléket, vizsem, beadom. Igaz, kicsit szegénykezve, elvégre is az a kedves ember kijelentette, hogy ez egy igen jó masina... s én meg, mint egy hálkís öregasszony, a nyakára járok.

Jövök a betegért, kebleme-re ölelem, meghallgatom a szívzörejeit, elmúltak, vizsem. Büszkén, boldogan, elvégre is „ez egy prima kis készülék”, naná, hisz én vettem, s hát micsoda sort álltam végül! Ez egy hőstettel felér, hát villi, hogy boldog vagyok. Ehhez pedig Örömdóda illik Karajannal. Rajta. Oh Freude! Oh Froooo-o-jede!

Frooojdeaménkúcsapjonbele, eszem ágában sincs a magnómmal bosszankodni csak azért, hogy a kedves olvasónak legyen mivel szolgálnom. Szép masina, okos jószág, meg is dicsérik, de bánja fene, szidják, ócsárolják inkább, de hadd hallgassam már!

Nem nyújtom a történetet, hiszen tudom, a sorozatos ismétlődések unalmasak, s nem csodálkozom, ha a kedves olvasó kifárad, így csupán annyit jegyzek föl, hogy Egyébként Kiváló AKAI-AJ 350-ke ismét megjárta a rendelőt, ismét meggyógyult, ismét megdicsérték, s újfent csak kedvesen, udvariasan. A barátaim eközben azt hitték, kvarclámpázok odahaza, mert annyit pirultam. Ami részben igaz. Annyiban, hogy otthon még vörösebb lettem. Mint a rák! Mint tíz rák! Mint Custeau kapitány összes vándorló langusztája, amely a fazékban végzi. Mert mi történt? Tessék kitalálni, óra indul... *

Úgy van! Megint csak be-döglött! Vivaldi, kapcs, és klatty. A Négy évszak téli tétele befagyott. A japán csodára ferde szemmel nézek, s nem érdekel, hogy egyébként prima, csak egy aprócska hibája... de ezt már ismerik.

Feladom. Azt hazudom, hogy dühös vagyok, s bojkot-

tálom a javítókat, feléjük sem nézek. A valóság pedig az, hogy kifáradtam, mint a horgot nyelt hal, s elfog a nagyon is egyszerű, hétköznapi gyávaság. A félelem attól, hogy neveltségessé válok az akadémikusokkal, és még nagyobb félelem, hogy ez már meg is történt, mert hagyom, hogy mosolyokkal, hamis elismerésekkel fizessenek ki. Mindenesetre hónapokig be nem kapcsolom az ellenszenvessé vált készüléket. És szép csendben kifutok a garanciális időből.

Hallok egy beszélgetést a szolgáltatásról, miszerint a panaszokdó vendég rontja a javítók üzletét. Gondolkodom, vajon azért kiabál-e, mert bögiben van a Gelka, vagy mert rossz a készülék? Vagyis: ki rontja az üzletet? A rossz munkát végző javító, vagy a panasztevő vendő? Maszekgyávaságom feladva és feledve felettem ezt a kérdést a javítók legilletékesebbjeinek.

Kiderült, hogy igenis, a lakosság (azaz én és mi) alkítja a szolgálat hírnevét, amit érthetnek úgy is: én is vagyok érte a felelős. Mert jár a szám. Pedig nem én vagyok a jellemző. Egy csudát! Én elenyésző vagyok. Egy semmi. Csupán egy ezrelék. Mert tavaly is — amikor hallgattam, mint a

ma született tavipont, tehát elintézett ügy voltam — a százhuszezer javításból mindössze 119 váltott ki panaszt. Egy ezrelék, az is egy híján. Szép eredmény, pláne, ha úgy számolom, hogy kezdet csokolnak az esztergályosnak, ha csak minden ezredik munkadarabját rontja el! S ha úgy veszem, hogy az egy ezrelékes hibáért nem állítják pellengérré, el sem marasztalják, nem beszélve a hiteles rontásáról. Nem úgy, mint az ezredrésnyi panaszolók! Azok híresztelik sérelmüket, fröcsögik az átkot, bezeg a 118 ezer 881 megrendelő nem ír köszönőlevelet! Ez bizony hálátlanság, ha úgy veszem. De nem veszem úgy! Nekem, nekünk magnó kell és nem százalékláb. Ez nekem munkaeszköz!

— Miért, maga mivel foglalkozik?

— Újságíró vagyok — bő-köm ki, mert most már muszáj.

Es most már szeretem Bartókot. Mert azóta hallom. Mert jó a magnóm. Garanciaidőn túl és egy fillérbe sem került. Csak tudnám, hogy számolták el... S mikor?

Mindenesetre boldog vagyok, mert megeltem a megoldást — amit ajánlok a többi száztizenkilencnek is.

Igriczi Zsigmond

Szeged a hazai lapokban

1980/14.

REGDON Géza: Csongrád megye. — Előadódások. Gyógy-szerészet, március. [A Magyar Gyógy-szerészet Társaság Csongrád megyei szervezetének szegedi rendezvényei.]

HAZNAGY András: Tudomány-szerészet Szegeden. Gyógy-szerészet, március. [Az orvosegyetem gyógy-szerésztudományi karán.]

Szeged belti tolls for heróga. Daily News, márc. 14. Kalmár László emlékeztet Szegeden. Magyar Hírlap, márc. 23. [Születésének 75. évfordulóján.]

Küldöttelnk. — Judik István, Csongrád megye. Képes Újság, márc. 29. [A Nagyatádi Kö-laj és Földgazdtermelő Vállalat szegedi üzemének technikusai a XII. pártkongresszuson. Fényképpel.]

[Mátyás István] [mátyás]: La-pozgató. — A szépség koldusa. Népszava, márc. 23. [Ismeret és a Somogyi-könyvtár hasonmási kiadványáról.]

GECSEG Ferenc: Hetvenöt éves született Kalmár László. Népszabadság, márc. 29. [Fényképpel.]

szemlé

Új kórházi pavilon. Magyar Hírlap, márc. 30. [A deszki tudó-szövetségben.]

ZADOR Erika: Hét nap — egy arc. — A legújabb akadémikus. Magyar Hírlap, márc. 30. [Lóvász László szegedi matematikus egyetemi tanár.]

Újabb tízezer teljesítették sikerrel a kongresszusú mászár-kot. — [HORVÁTH Kálmán] H. K.: Szegedi Vas- és Fémöntőde. — A nyugdíjasok is jelentkezték. Népszabadság, márc. 30.

ÜKRÖS László: Kabaré. — Szegedi Zenés Színház. Új Tükör, márc. 30. [A musical elő-adásáról. Fényképpel.]

[MUNZ András] [munzi]: Szegedi kezdeményezés. — Kertváros — elemekből. — Nyolc-katerv. — Félkész házak? Hét-ről Hírek, márc. 31. [A DÉLEP és a Szegedi Tervező Vállalat házfűrészi elemekből készülő családi házakat fejlesztett ki. Rajzokkal.]

Jogtudományi értekezések

A JATE Állam- és Jogtudományi Karának nagyműltű Acta Juridica et Politica sorozatában a közel-múltban nyolc új tanulmány látott napvilágot. Czucz Ottó munkája („Öregségi nyugdíjrendszerek az európai szocialista országokban”) arra vállalkozott, hogy összehasonlító módszerrel vizsgálja a szocialista társadalmakban a nyugdíjkorhatárt elérőknek nyújtott alapellátások típusait. „A bírói ítélet indokolása” címe Martonyi János tanulmányának. Az állampolgárokat gyakran közvetlenül érintő, ugyanakkor jogpolitikai, társadalmpolitikai szempontból is kiemelkedően fontos bírósági határozatok indoklásait elemzi, tudományos igénytel. Molnár Imre „A szerződés megszűnésének okai és a felmondási jog kérdése a locatio conductu” című írásra egy a gyakorlatban igen elterjedt polgári jogi intézménynek, a bérletnek a római jogi szabályozását és a szabályozás társadalmi, gazdasági összefüggéseit kutatja.

Nagy Károly („Haftung für die mit einer erhöhten Gefahr verbundene Tätigkeit im Völkerrecht”) című speciális nemzetközi jogi felelősségi viszonyokat

vizsgál. Bemutatja egyebek között az emberi környezet szennyezésével kapcsolatos nemzetközi jogi felelősségi szabályokat, az atomenergia felhasználásával kapcsolatos felelősségi rendelkezéseket, sőt olyan alapvető és rendkívül érdekes problémákat is tisztáz, hogy mit is jelent tulajdonképpen a kozmikus térben okozott károk fogalma. Papp Ignác a társadalom egyik fontos alrendszere, a közgazdász vizsgálat („Közgazdász, társadalom, hatékonyság.”). Részletesen elemzi az állampolgárok, a közlelemény, a munkaszervezetek, a tudomány és a technika, valamint a közigazgatás viszonyait. Kapcsolatrendszerét. Pólay Elemér „Privatrechtliche Denkwiese der römischen Juristen” címen arra a kérdésre kíván választ adni, hogy a római jogászok jogtudomány eseti vagy absztrakt jellegű volt-e. Az ősi jog korában — a szerző szerint — a jogtudomány a papi testület monopóliuma, ezt azonban a fejlődés természetes következményeként a világi jogtudomány váltja fel. A köztársasági korszak végén már megjelennek az első regulák és definíciók, amelyek az absztrakt gon-

Európai enciklopédia

„Európa korai történelmének enciklopédiája” címmel a szocialista országok tudományos akadémiáinak együttműködésével érdekes új kiadvány készül: az NDK Akadémiai Kiadója 12—15 kötetes sorozatot készít elő a VI—XII. század Európájának történetéről. A könyvsorozat első kötetének megjelentetését 1984-re tervezik, ezt követően két évenként kerülnek nyomdába a következő kötetek. A történeti és kultúrtörténeti részeket társadalmi, gazdasági kapcsolatok tárgyalása egészíti ki a közép-, délkelet- és észak-európai népekről.

Ajándékutazás

Valahogy szokottá vált mindennapi életünkben — és híradásainkban is —, hogy egy-egy vállalat, intézmény dolgozói munkájukat, pénzüket ajánlják föl egy-egy óvoda, olykor bölcsőde korszerűsítésére, gazdagítására. Természetesen tartjuk szinte magától értetődőnek, hogy ha gyermekekről van szó, egy emberként, önzetlenül adunk mindent, ami csak adható.

A humanitás szép példái ezek, csak hogy környezetünkben nem csupán a gyerekek azok, akik gyámoltásra szorulnak — s erről mintha kicsit elfeledkeztünk volna. Eppen ezért értesültünk örömmel egy követésre méltó vállalkozásról: a gyufagyár dolgozói elhatározták,

hogy két kommunista műszakjuk bérét a szociális otthonban, öregek napközi otthonában élő idős embereknek ajánlják föl. A pétfőtelepi egyesített szociális intézményt értesítették erről, s a hírt lelkesen fogadták az otthon lakói. Anál is inkább, mert akiktől a segítséget kapják, nem idegenek számukra. A gyufagyár dolgozó eddig is végeztek társadalmi munkát. Ez a most följajlott „ajándék” különösen kedves és hasznos számukra: hozzásegíti őket ahhoz, hogy megszokott környezetükből elutazhassanak, és új élményekkel gazdagodva térjenek vissza az otthon falai közé.

Ch. A.

József Attila közöttünk

4. A kiszombori nyár

Juhász Gyula 1922 húsvétján is Makón volt, sőt ezúttal talán bő hetet is töltött Espersit vendégszerető házában. Föl lehetne tettelezni, hogy ekkor több alkalma volt találkozni József Attilával. Azonban József Attila Távol, zongora mellett című versének budapesti keltezéséből (ápr. 11.) kitűnik, hogy a húsvéti szünetet a fiatal diák ismét családi körben töltötte, így a szegedi költővel ekkor elkerülhették egymást.

Ezekben a hónapokban bontakozott ki József Attila szerelme az internátus volt igazgatójának, Gebe Mihálynak Márta lánya iránt. Április 2-án adta át kamaszos felénkséggel azt a régi dívat, színes levelezőlapot („odvas, roskadó kerítés tövében ibolyabokor nyílik”), amelynek hátulján így vallott szerelmet Tusikának: „Mint ibolyák, a férfikebelen a szív kivirágzik.”

S mint ibolyák, rejtve este magába sugor.

Ez az év Mártáé és a költészeté. A viszonzatlan szerelm és pártfogó tanárok ellenére is lélekölő magányosság az érzékeny lelkű kamaszfiút öngyilkossági kísérletre sarkallja. Június 14-én megvolt az évzáró,

17-én a költő elutazott Batonyára görögkeleti hittanvizsgájára, utána néhány napot ismét Mezőhegyesen töltött (18-án itt írta Tavasz ének című versét), majd Pestre utazott. Nem maradt sokáig; valamint öszezörült sógorával, s rögtön visszatért Makóra. Nyilván ez is hozzájárult elkeseredéséhez. Végrendeletet írt, ezután kijavította a szerényebb Végkérséme-re. Megrendítő ez búcsúzkodás:

Mindenem azé, akinél van, kivéve az internátusban lévő fehérneműt és ruhámat, melyek osztásnak ki szegénysorsú tanulók között.

A pályázaton nyert 100 K-mat adják oda Kiss Károlynak, akitől ennyit kapott kölcsön, amit itt is hála-lásan köszönök; a hátralevő instruktóri követeléseim 100 K, kérem ezt Fülöp tanár úrnál levő hátralékom fedezésére fordítani.

Egyéb adósságaimra nézve kérem kedves Gyámomat, hogy azokat fedezze.

Olyan sokan vannak, akik közel állnak szívemhez, hogy lehetetlen most Tőlük külön-külön elbúcsúznom: köszönnöm jó szavukat, érdeklődésüket, pártfogásukat, s üdvözlök, köszöntök mindenkit!

Makó, 1922. jún. 26.

József Attila A borítékra ráírta: Június 29-én bontható fel! Hónapokkal később Etus néne-jének így számolt be a történetéről: a vizsga felé haladó napokban valami dekadens pillanat hatása alatt „megemettem” hatvan darab aszpírint, este fél kilenckor, egy óra múlva végigvágódtam a folyosón 41,6 C°-lazzal. Tíz órakor gyomormóds, elég kellemetlen valami, isten tudja, hány nap fekvés, aztán a színjeles bizonyítvány.

Galamb Ödön így írja le az esetet: „Attila eleinte vonakodott. Ragaszkodott elhatározásához. Nincs értelme életének, nemcsak a szerelm adta kezébe a mérget, hiábavaló az egész élete. Nincs miért élnie, nem szereti őt senki. Hivatkoztam arra, hogy 6 máris drága nekünk, társainak s minden ismerősének, mindenkinek, aki sokat vár tőle, s megbecsüli benne a kezdő poétát. Nem sokat használt. Csak amikor magamhoz öleltem, s megcsókoltam mint szegény, elhagyott gyermeket, akkor zokogott fel, s akkor adta beleegyezését, hogy igen: segítsünk rajta. Egy szó tartatta csak vissza, melyet kora ifjúságától nélkülözött: a szeretet.”

Június 29-én átvette a jeles bizonyítványt és „az önképzőkörben való működésért és önképzőköri pályamunkáért” kapott jutalmat,

az említett száz koronát. Bizonyítványában most is ott a jellemzés: „tehetséges, kötelességtudó, bátor fellépésű”. Saját kezű másolatát Kályáni Ferencnek hitelesítve küldte fel gyámjának. Könyvjutalmat is kapott, a tanári kartól vászonruhát, a Segítő Egyesülettől pedig 1000 Korona ruhasegélyt. A költséget azonban sok pénzbe is került: 1500 Koronáért könyveket vásárolt, jobbára versesköteteket.

A szünetben nem ment föl Pestre, hanem kiköltözött Kiszomborra Kiss Andrásnéhoz, a Zöldfa u. 404/A számú (ma 8. sz.) házba. Kiss Ilonkát, Mészáros Ancit meg Faragó Macát készítette föl javítóvizsgákra, s közben a szomszéd fiúkkal, Faragó Miskával, Gulácsy Péterrel, Prónyai Balázzsal élte a falusi gyerekek vakációs életét. A bányai erdőkből nagy csapatokban a szántóföldeket el-lepő varjakat rossz bádoggá-kannák ütügetésével kergettek el; nagyokat fürdtek a Marosban; lapos kavicsokat dobáltak a vízre, vetélkedve, ki tudja többször fölpatintani a víz színére...

Egészéges, szép nyár volt ez József Attila életében, és döntő jelentőségű költséteben is. Itt született az első olyan verscsoport, nevezhetni ciklusnak is, amely már nem költői zsenge, hanem az érett líra remeke. Közülük kettőt (Éhség, A jámbor tehát), József Attila fölvette válogatott verseinek Medve-tánc címmel 1934-ben megjelent gyűjteményébe is. Mintegy tucatnyi vers született Zomboron, köztük a Mártát köszöntő Nénapi dicsőret, a Juhász Gyulának ajánlott Szeged alatt.

A kiszombori nyár abból a szempontból is jelentős volt, hogy József Attila ekkor kapott ösztönző bátorítást Juhász Gyulától. Előbb csak levélben, augusztus közepén: „Kedves Attila Öcsém, levele és új versel nagyon megkaptak és meghatottak. Sok gondom és bajom mellett nem feledek, és azon tűnődöm, hogyan kellene magát okosan és szépen fölfedezni.” A Szeged című lapot, amely az 1920-ban megjelent Délmagyarország utódja volt, éppen ezekben a hónapokban kényszerű hallgatásra ítélték, szüneteltették. Abban nem írhatott tehát Juhász. Azt ígérte a fiatal diáknak, hogy valamelyik fővárosi lapban ír majd róla. „Higgye el, hogy ha van ma hazai költő, aki magát szívósból szereti és becsüli, elsősorban Juhász Gyula az. Bízék, ne lankadjon, írjon tovább, tanuljon tovább, magának nem szabad, és ha akarja, nem lehet elkallódni!”

Péter László

(Folytatjuk.)

Dr. Józsa Zoltán